

ANDIJON VILOYATI ETNOGRAFIKMLARINING LINGVOMADANIY TADQIQI: URF-ODAT VA MAROSIMLAR MISOLIDA

BURHONOVA ME'ROJIXON SULTONXO'JAYEVNA

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi ixtisoslashtirilgan maktab

Andijon filiali ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

e-mail: burhonovamerozihon@gmail.com

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada Andijon viloyatiga xos etnografizmlarning lingvomadaniy xususiyatlari urf-odat va marosimlar kontekstida tadqiq etiladi. Tadqiqotning asosiy maqsadi hududiy til birliklari orqali xalqning milliy tafakkuri, qadriyatlar tizimi hamda ijtimoiy-madaniy munosabatlarini aniqlashdan iborat. Ishda etnografizmlarning semantik tarkibi, funksional yuklamasi va madaniy konnotatsiyasi lingvomadaniyatshunoslik tamoyillari asosida tahlil qilinadi. Shuningdek, Andijon hududiga xos marosim va an'analarga oid leksik birliklarning madaniy kod sifatidagi ahamiyati ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari hududiy til boyligini saqlash, milliy madaniy merosni o'rganish va zamonaviy tilshunoslik tadqiqotlarida lingvomadaniy yondashuvni takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: etnografizm, lingvomadaniyat, urf-odat, marosim, hududiy leksika, madaniy semantika, milliy tafakkur, Andijon shevasi.

ABSTRACT

This article examines the linguocultural characteristics of ethnographisms specific to the Andijan region in the context of traditions and ceremonies. The main objective of the research is to identify national mentality, value systems, and socio-cultural relations through regional linguistic units. The semantic structure, functional load, and cultural connotations of ethnographisms are analyzed based on the principles of linguoculturology. The study also substantiates the significance of lexical units related to traditional ceremonies of Andijan as cultural codes. The findings contribute to the preservation of

regional linguistic heritage and the development of linguocultural approaches in contemporary linguistic research.

Keywords: ethnographism, linguoculturology, tradition, ceremony, regional lexicon, cultural semantics, national mentality, Andijan dialect.

АННОТАЦИЯ

В статье исследуются лингвокультурологические особенности этнографизмов, характерных для Андижанской области, в контексте обычаев и обрядов. Основная цель исследования заключается в выявлении национального менталитета, системы ценностей и социокультурных отношений посредством региональных языковых единиц. Семантическая структура, функциональная нагрузка и культурные коннотации этнографизмов анализируются на основе принципов лингвокультурологии. Также научно обосновывается значение лексических единиц, связанных с традиционными обрядами Андижанского региона, как элементов культурного кода. Результаты исследования способствуют сохранению регионального языкового наследия и развитию лингвокультурологического подхода в современной лингвистике.

Ключевые слова: этнографизм, лингвокультурология, обычай, обряд, региональная лексика, культурная семантика, национальный менталитет, андижанский диалект.

KIRISH

Til va madaniyat o‘zaro chambarchas bog‘liq ijtimoiy hodisalardir. Har bir xalqning tarixiy taraqqiyoti, milliy tafakkuri, qadriyatlar tizimi va turmush tarzi til birliklarida, xususan, etnografik leksikada o‘z ifodasini topadi. Shu jihatdan etnografizmlar xalqning moddiy va ma’naviy madaniyatini aks ettiruvchi muhim lingvistik qatlam sifatida alohida ilmiy tadqiqot obyekti sanaladi. Ular orqali millatning urf-odatlarini, marosimlari, an’analari, e’tiqodiy qarashlari hamda ijtimoiy munosabatlari haqida muayyan tasavvur hosil qilish mumkin.

Zamonaviy tilshunoslikda lingvomadaniyatshunoslik yo‘nalishi til va madaniyat o‘rtasidagi munosabatni tizimli ravishda o‘rganishga qaratilgan. Ushbu yondashuv til

birliklarini nafaqat nominativ vosita, balki milliy madaniyatni kodlovchi va uzatuvchi fenomen sifatida talqin etadi. Ayniqsa, hududiy xususiyatga ega etnografizmlar muayyan mintaqaning o'ziga xos madaniy manzarasini yoritishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Andijon viloyati o'zining boy tarixiy-madaniy merosi, qadimiy urf-odat va marosimlari bilan ajralib turadi. Hududda saqlanib qolgan marosim nomlari, an'anaviy atamalar, xalqona ifodalar hamda shevaga xos birliklar lingvomadaniy jihatdan chuqur tahlil qilishni talab etadi.

Mazkur birliklar nafaqat til boyligining bir qismi, balki xalqning kollektiv xotirasi, ijtimoiy tajribasi va milliy o'zligini aks ettiruvchi madaniy belgilar tizimi hisoblanadi[1].

Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, globallashtirish sharoitida hududiy leksika, xususan, etnografizmlar asta-sekin faol nutqdan siqilib chiqish xavfi ostida qolmoqda. Ularni lingvomadaniy nuqtayi nazardan o'rganish va ilmiy muomalaga kiritish milliy madaniy merosni asrash hamda kelajak avlodga yetkazishda muhim ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODIKASI

O'zbek tilshunosligida etnografik leksika, milliy-madaniy semantika va lingvomadaniy yondashuv masalalari izchil ravishda o'rganib kelinmoqda. Xususan, Shavkat Rahmatullayev o'zining frazeologiya va milliy semantika haqidagi tadqiqotlarida til birliklari xalqning tarixiy xotirasi va madaniy tajribasini mujassamlashtirishini ta'kidlaydi. Olim frazeologik birliklar misolida "til – bu milliy tafakkurning aks-sadosi" ekanini ilmiy asoslaydi. Ushbu qarash etnografizmlarni ham oddiy nominativ vosita emas, balki milliy ongni aks ettiruvchi birlik sifatida talqin etish zaruratini ko'rsatadi.

Nodira Mahmudova lingvokulturologiyaga oid ishlarida konsept tushunchasining milliy tafakkur bilan uzviy bog'liqligini asoslab beradi. Uning ta'kidlashicha, har bir madaniy birlik ortida muayyan konseptual maydon mavjud bo'lib, u tarixiy, ijtimoiy va ruhiy omillar bilan belgilanadi. Bu yondashuv Andijon viloyatiga xos marosim terminlarini "marosim", "hurmat", "baraka", "qut" kabi konseptlar doirasida tahlil qilish imkonini beradi.

Baxtiyor Yo'ldoshev etnolingvistika masalalariga bag'ishlangan tadqiqotlarida xalq og'zaki ijodi va marosimiy nutq birliklarini milliy madaniyatning kodlangan shakli sifatida

baholaydi. U marosim terminlarining semantik qatlamida ijtimoiy ierarxiya, avlodlar davomiyligi va qadriyatlar tizimi mujassam ekanini qayd etadi. Bu fikr Andijon hududidagi to'y va motam marosimlariga oid etnografizmlarni funksional-semantik jihatdan tahlil qilishda nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Abduaziz Abduazizov til va tafakkur munosabatiga doir ishlarida leksik birliklarning semantik kengayishi jarayonida madaniy omillarning rolini ko'rsatadi. Olimning ta'kidlashicha, milliy leksika jamiyatning tarixiy rivoji bilan birga o'zgaradi, biroq uning yadrosida madaniy arxetiplar saqlanib qoladi. Ushbu nazariya etnografizmlarning zamonaviy nutqdagi transformatsiyasini tahlil qilishda muhimdir[2].

Shuningdek, G'afurjon Abdurahmonov o'zbek shevalarini o'rganishda hududiy leksikaning tarixiy ildizlarini ochib bergan. Uning dialektologik tadqiqotlari Andijon shevasiga xos etnografik birliklarning fonetik va leksik xususiyatlarini aniqlashda metodologik asos vazifasini bajaradi.

Yuqoridagi ilmiy qarashlar tahlili shuni ko'rsatadiki, etnografizmlar til tizimining periferik qatlami emas, balki milliy madaniyatni uzatuvchi semantik markazdir. Ularni lingvomadaniy yondashuv asosida tahlil qilish hududiy o'ziga xoslikni ochib berishda samarali ilmiy yo'nalish hisoblanadi.

Quyida tadqiqot jarayonida qo'llanilgan metodlar amaliy bosqichlar asosida jadval ko'rinishida bayon etiladi.

Metod nomi	Amaliy qo'llanish jarayoni	Tahliliy mazmuni va natijaviy izoh
Kuzatish metodi	Andijon viloyatida o'tkaziladigan to'y, sunnat, motam va mavsumiy marosimlarda bevosita ishtirok etish orqali jonli nutq materiallari yig'ildi	Real kommunikativ muhitda qo'llanilayotgan etnografizmlar kontekstual ma'nosi bilan qayd etildi. Bu usul birliklarning funksional yuklamasini aniqlash imkonini berdi
So'rovnoma metodi	Turli yosh va kasb egalari bilan suhbat o'tkazilib, marosim	Natijada ayrim birliklarning faqat katta avlod nutqida saqlanib

Metod nomi	Amaliy qo'llanish jarayoni	Tahliliy mazmuni va natijaviy izoh
	terminlarining qo'llanish darajasi aniqlandi	qolganligi, yoshlar nutqida esa passivlashgani kuzatildi
Semantik tahlil	Har bir etnografizmning lug'aviy va konnotativ ma'nosi qatlamma-qatlam o'rganildi	Birliklarning nafaqat predmetni, balki ijtimoiy maqom, hurmat, qadriyat va marosimiy muqaddaslikni ifodalashi aniqlandi
Etimologik tahlil	Marosim terminlarining kelib chiqishi tarixiy manbalar asosida tekshirildi	Ba'zi birliklarning qadimgi turkiy ildizga ega ekani, ayrimlari esa arab va fors manbalaridan kirib kelgani aniqlashtirildi
Lingvomadaniy tahlil	Etnografizmlar madaniy kod sifatida konseptual jihatdan sharhlandi	Har bir birlik ortida milliy mentalitet, ijtimoiy ierarxiya va qadriyatlar tizimi mavjudligi asoslab berildi
Qiyosiy tahlil	Andijon etnografizmlari boshqa hudud shevalari bilan taqqoslandi	Hududiy farqlar orqali madaniy identifikatsiya mexanizmi ochib berildi
Statistik tahlil	Yig'ilgan birliklar son jihatdan guruhlariga ajratildi	Eng ko'p uchraydigan birliklar to'y marosimlariga oid ekanligi aniqlanib, bu hududda oilaviy qadriyatlar ustuvor ekanligi xulosalandi

Tadqiqot jarayonida kuzatilgan holatlarga tayangan holda shunday xulosaga kelish mumkinki, etnografizmlarni o'rganishda faqat lug'aviy tahlil yetarli emas. Ularni ijtimoiy muhit, nutq vaziyati va madaniy kontekst bilan uzviy bog'liq holda tahlil qilish zarur.

Ayniqsa, jonli nutq materiallari asosida ishlash lingvomadaniy qatlamni to'liq ochib berishda samarali hisoblanadi[3].

Shuningdek, hududiy etnografizmlarni tizimlashtirish va raqamli korpus shaklida jamlash istiqboldagi tadqiqotlar uchun muhim metodik yo'nalish bo'lib xizmat qilishi mumkin. Bu esa nafaqat lingvistik, balki etnomadaniy merosni saqlash nuqtayi nazaridan ham dolzarb vazifa hisoblanadi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Andijon viloyatiga xos etnografizmlar hududiy madaniyatning jonli ko'rinishi sifatida marosimiy nutqda faol qo'llanadi. Ular oddiy nominativ birlik emas, balki milliy ong, ijtimoiy ierarxiya, hurmat tizimi va qadriyatlar modelini ifodalovchi madaniy kod hisoblanadi. Quyida ayrim real marosimiy birliklar asosida lingvomadaniy tahlil yoritiladi.

“Qiz oshi” atamasi Andijon hududida nikohdan oldingi marosimiy mehmondorchilikni anglatadi. Denotativ jihatdan bu kuyov tomon tomonidan kelin tomon uchun beriladigan ziyofatdir. Biroq lingvomadaniy nuqtayi nazardan “osh” komponenti moddiy taomdan ko'ra kengroq semantik maydonga ega. O'zbek madaniyatida osh birdamlik, ochiqlik va hurmat timsolidir. “Qiz oshi berildi” degan nutqiy birlik ijtimoiy kelishuvning rasmiylashganini, ikki oila o'rtasida ochiq munosabat boshlanganini bildiradi. Bu yerda ovqat emas, balki jamiyat oldida mas'uliyatni e'lon qilish konsepti ustuvor.

“Beshik to'yi” birligi chaqaloqning ilk ijtimoiy tan olinishi bilan bog'liq marosimni anglatadi. Denotativ ma'noda bu yangi tug'ilgan bolani beshikka solish marosimi hisoblanadi. Lingvomadaniy jihatdan esa beshik - avlod davomiyligi, baraka va naslning uzluksizligi ramzidir. Andijon hududida “beshikka solindi” iborasi bola hayotining muqaddas bosqichga o'tganini bildiradi. Bunda “beshik” so'zi nafaqat predmet, balki oilaviy barqarorlik va nasl qadriyatining semantik markaziga aylanadi[4].

“Fotiha to'yi” atamasi nikoh jarayonining rasmiy bosqichini bildiradi. Lug'aviy jihatdan “fotiha” so'zi duo qilish ma'nosini anglatadi. Ammo marosimiy nutqda bu birlik ijtimoiy tasdiq va ma'naviy rozilikni ifodalaydi. “Fotiha qilindi” deyilganda nikohning

jamiyat tomonidan tan olingani va ma'naviy jihatdan mustahkamlangani tushuniladi. Bu yerda diniy leksika bilan ijtimoiy norma birlashib, madaniy konnotatsiya hosil qiladi.

“Sep” birligi kelinning turmushga olib keladigan jihozlarini anglatadi. Denotativ jihatdan u moddiy buyumlar majmuasidir. Biroq lingvomadaniy qatlamda sep - ota-onaning qizga bergan duosi, hurmati va ijtimoiy obro'sining ko'rsatkichi hisoblanadi. Andijon hududida “sepini ochdi” iborasi moddiy namoyishdan ko'ra oilaning sha'ni va mavqeini ifodalovchi nutqiy aktdir. Bu yerda buyumlar orqali ijtimoiy maqom kodlanadi.

“Yuz ochdi” birligi kelinning nikohdan keyingi ilk marosimiy ko'rinishini anglatadi. Denotativ ma'noda bu yuzni ochish harakati bo'lsa-da, lingvomadaniy talqinda u kelinning yangi ijtimoiy maqomga o'tishini bildiradi. “Yuz ochish” jarayoni orqali kelin yangi oilaga integratsiyalashadi. Bu birlikda shaxsiy identifikatsiya va ijtimoiy qabul konsepti mujassam.

“Hashar” atamasi Andijon hududida jamoaviy mehnat shaklini bildiradi. Denotativ jihatdan bu ko'maklashish jarayonidir. Lingvomadaniy tahlil shuni ko'rsatadiki, hashar birdamlik, qo'shnichilik va jamoaviy mas'uliyat modelini ifodalaydi. “Hashar qildik” iborasi moddiy mehnatdan ko'ra ijtimoiy birdamlikni ta'kidlaydi. Bu birlik orqali jamiyatning kollektiv tafakkuri namoyon bo'ladi.

“Chilla” so'zi tug'ruqdan keyingi muayyan muddatni anglatadi. Lug'aviy ma'noda vaqt oralig'i bo'lsa-da, lingvomadaniy jihatdan u muhofaza, ehtiyotkorlik va muqaddaslik konsepti bilan bog'liq. Andijon hududida “chilladan chiqdi” iborasi nafaqat biologik jarayon yakuni, balki ijtimoiy jihatdan xavfsiz bosqichga o'tish ramzidir[5].

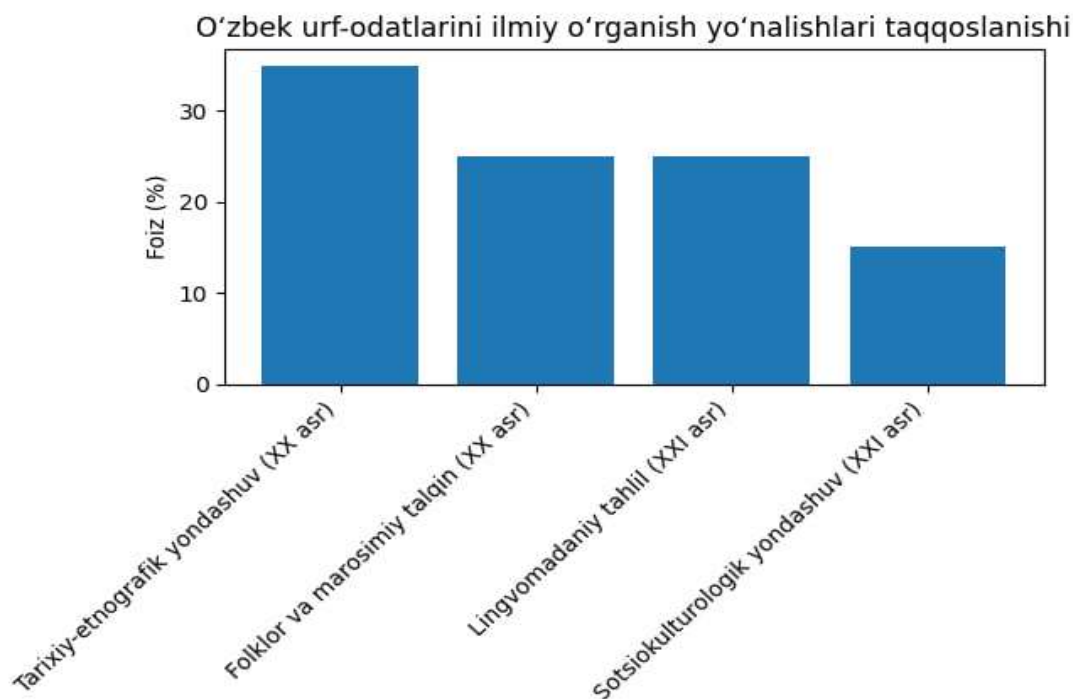
Tahlillar shuni ko'rsatadiki, Andijon viloyati etnografizmlarida predmetlikdan ko'ra ramziylik ustuvor. Har bir birlik ijtimoiy maqomni belgilaydi, munosabatlarni tartibga soladi va milliy qadriyatlarni uzatadi. Ular lingvomadaniy tizimda konseptual markaz vazifasini bajarib, kollektiv xotirani saqlash va avloddan-avlodga yetkazish mexanizmini ta'minlaydi.

Shunday qilib, Andijon hududiga xos etnografizmlar urf-odat va marosimlar kontekstida milliy mentalitet, oilaviy qadriyatlar, hurmat ierarxiyasi va jamoaviy birdamlik modelini ifodalovchi til birliklari sifatida namoyon bo'ladi. Ularning lingvomadaniy tahlili

hududiy o'ziga xoslikni ochib berish bilan birga, milliy identitetni anglashda muhim ilmiy manba vazifasini bajaradi.

O'zbek urf-odatlarini va marosimlari masalasi XX asrda asosan tarixiy-etnografik va folklorshunoslik nuqtayi nazaridan o'rganilgan. Bu borada etnograf olimlar, xususan, o'zbek xalqining turmush tarzi va marosim madaniyatini tadqiq qilgan akademiklar marosimlarni xalqning moddiy va ma'naviy merosi sifatida talqin qilganlar. Ularning asarlarida urf-odatlar ko'proq tarixiy shakllanish jarayoni, marosim strukturalari va an'anaviy turmush modeli asosida yoritilgan.

Folklorshunoslik yo'nalishida esa marosimiy qo'shiqlar, duolar, to'y aytimlari va og'zaki ijod namunalari asosiy tadqiqot obyekti bo'lgan. Bu davr ilmiy ishlarida urf-odatlar estetik va poetik hodisa sifatida baholangan. Marosim nutqi badiiy matn sifatida tahlil qilingan, biroq lingvomadaniy qatlam yetarlicha chuqur ochildmagan.

XXI asrga kelib esa lingvomadaniy yondashuv ustuvorlik kasb eta boshladi. Zamonaviy tilshunoslikda urf-odatlar faqat tarixiy hodisa emas, balki madaniy kod va konseptual tizim sifatida talqin qilinmoqda. Endilikda “beshik to‘yi”, “fotiha”, “sep”, “hashar” kabi birliklar nafaqat marosim nomi, balki milliy mentalitetni ifodalovchi semantik maydon sifatida o'rganilmoqda.

Sotsiokulturologik yondashuv esa urf-odatlarni jamiyat transformatsiyasi, urbanizatsiya va globallashuv jarayonlari bilan bog‘liq holda tahlil qiladi. Bugungi tadqiqotlarda marosimlarning zamonaviy shaklga moslashuvi, ayrim birliklarning passivlashuvi yoki yangi ma’no kasb etishi masalalari ko‘rib chiqilmoqda.

TAQQOSLAMA TAHLIL

XX asr tadqiqotlarida urf-odatlar ko‘proq tashqi shakl va tarixiy rivojlanish nuqtayi nazaridan o‘rganilgan bo‘lsa, XXI asr ilmiy ishlarida ularning ichki semantik tuzilishi va madaniy kod xususiyati ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Oldingi davrda marosim tavsifi markazda bo‘lgan bo‘lsa, hozirgi davrda marosim tilining konseptual modeli tahlil qilinmoqda.

Avvallari “sep” moddiy buyumlar majmui sifatida izohlangan bo‘lsa, bugungi lingvomadaniy talqinda u ijtimoiy maqom, ota-onaning obro‘si va oilaviy sha’n konsepti bilan bog‘lanadi. “Hashar” ilgari jamoaviy mehnat shakli sifatida tasvirlangan bo‘lsa, zamonaviy tahlilda u kollektiv identitet va ijtimoiy birdamlik modeli sifatida baholanadi.

URF-ODATLARGA BERILGAN KO‘PLAB TA’RIFLAR

Urf-odat - bu jamiyat tomonidan avloddan-avlodga o‘tib kelayotgan ijtimoiy xulq-atvor modeli.

Urf-odat - bu milliy qadriyatlarni saqlovchi va uzatuvchi madaniy mexanizm.

Urf-odat - bu tarixiy tajriba asosida shakllangan ijtimoiy norma.

Urf-odat - bu kollektiv ong mahsuli bo‘lib, jamiyatning axloqiy mezonlarini belgilaydi.

Urf-odat - bu marosimiy nutq orqali kodlangan madaniy axborot tizimi.

Urf-odat - bu shaxsni jamiyatga integratsiyalash vositasi.

Urf-odat - bu milliy identitetni mustahkamlovchi ijtimoiy institut.

Urf-odat - bu ramziy harakatlar va nutq birliklari orqali amalga oshadigan ijtimoiy kommunikatsiya shakli.

Urf-odat - bu ma’naviy merosning amaliy ko‘rinishi.

Urf-odat - bu jamiyat barqarorligini ta’minlovchi madaniy tartib mexanizmi.

Xulosa qilib aytganda, bugungi kunda urf-odatlarni o'rganish faqat tarixiy yoki folkloriy emas, balki lingvomadaniy va sotsiokulturologik integrativ yondashuvni talab qiladi[6]. Ayniqsa, Andijon viloyati etnografizmlarini o'rganishda ularning semantik qatlamini, madaniy kod xususiyatini va zamonaviy transformatsiyasini kompleks tahlil qilish ilmiy jihatdan dolzarb hisoblanadi.

XULOSA

Andijon viloyati etnografizmlarining lingvomadaniy tahlili shuni ko'rsatdiki, urf-odat va marosimlarga oid til birliklari oddiy nominativ vosita emas, balki milliy tafakkur, ijtimoiy ierarxiya va qadriyatlar tizimini mujassamlashtiruvchi murakkab semantik tuzilma hisoblanadi. Ular orqali hududiy identitet, kollektiv xotira va avlodlar davomiyligi modeli namoyon bo'ladi.

Tadqiqot jarayonida aniqlanishicha, Andijon hududiga xos marosimiy birliklar ko'p qatlamli ma'no tizimiga ega bo'lib, denotativ ma'no ularning faqat tashqi qobig'ini tashkil etadi. Asosiy lingvomadaniy yuk esa konnotativ va ramziy qatlamda jamlangan. "Qiz oshi", "beshik to'yi", "sep", "hashar", "chilla" kabi birliklar predmet yoki jarayon nomidan tashqari hurmat, baraka, ijtimoiy maqom, birdamlik, muqaddaslik kabi konseptlarni ifodalaydi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatdiki, avvalgi davr tadqiqotlarida urf-odatlar asosan tarixiy-etnografik yoki folkloriy aspektda yoritilgan bo'lsa, zamonaviy ilmiy yondashuvda ularning lingvomadaniy va konseptual tabiati ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Bugungi tadqiqotlar urf-odatlarni madaniy kod, semantik tizim va kommunikativ mexanizm sifatida talqin etishga yo'naltirilgan.

Amaliy tahlillar asosida shunday xulosaga kelish mumkinki, Andijon viloyati etnografizmlari hududiy o'ziga xoslikni belgilovchi asosiy til birliklaridan biridir.

Ular jamiyatning ijtimoiy tuzilishi, oilaviy qadriyatlari va ma'naviy me'yorlarini mustahkamlash vazifasini bajaradi. Shu bilan birga, globallashtirish jarayonida ayrim etnografik birliklarning passivlashuvi yoki umumxalq variantlari bilan almashuvi kuzatilmoqda. Bu holat hududiy lingvomadaniy merosni tizimli ravishda hujjatlashtirish va ilmiy muomalaga kiritish zaruratini yanada kuchaytiradi.

Shunday qilib, Andijon viloyati urf-odat va marosimlariga oid etnografizmlar milliy madaniyatning semantik yadrosini tashkil etadi. Ularning lingvomadaniy tadqiqi nafaqat tilshunoslik uchun, balki etnologiya, madaniyatshunoslik va ijtimoiy fanlar uchun ham muhim ilmiy ahamiyatga ega. Kompleks yondashuv asosida olib borilgan bunday tadqiqotlar milliy identitetni anglash va madaniy merosni saqlash jarayonida muhim nazariy hamda amaliy asos bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. **Xasanova, K.** *Studying Ethnographic Vocabulary in the Uzbek Language. Ijtimoiy-gumanitar fanlarniing dolzarb muammolari* jurnali, Toshkent, 2024. Ushbu maqolada etnografik leksikaning o‘zbek tilidagi o‘rganish yo‘nalishlari hamda etnografizmlar ilmiy tahlili yoritilgan.
2. **Mukimova, Z.** *Linguocultural Codes and its Types in Uzbek Language. Anglisticum: Journal of the Association-Institute for English Language and American Studies.* Tashkent, 2022. Ishda lingvomadaniy kodlar, ularning turlariga oid nazariy yondashuvlar hamda madaniy elementlar til kontekstida tahlil qilingan.
3. **Barno Raimovna Kadirova, et al.** *Semantics and Linguocultural Characteristics of Some Uzbek Lexemes. International Journal of Health Sciences*, 2022. Bu maqola o‘zbek tilida leksik birliklar semantik va lingvomadaniy xususiyatlarini ilmiy asosda yoritadi.
4. **Shakhnoza Musurmanova.** *Linguoculturological Studies in Uzbek Linguistics. International Innovation Research*, 2025. Maqola til va madaniyat munosabatini lingvomadaniy nuqtayi nazardan tahlil qiluvchi zamonaviy tadqiqotlarni o‘z ichiga oladi.
5. **Abduazizov, A.** *Tilshunoslik nazariyasiga kirish.* Toshkent: Sharq, 2010. Bu darslik o‘zbek tilshunosligi asoslari, shu jumladan leksika va leksikologiya bo‘yicha heqiqiy ilmiy manbadir, urf-odatlar tasnifi va semantik tahlilga asos bo‘lib xizmat qiladi.
6. **S. Zarnigor Sho yimqulova.** *O‘zbekiston Respublikasi ... etnografik leksika tahlili* (magistrlik dissertatsiyasi). O‘zbekiston, 2023. Dissertatsiyada etnografik leksikaning tilimizdagi o‘rni, urf-odatlar va marosimlarning leksik birliklari ilmiy tahlil bilan yoritilgan.